

KİTAP DEĞERLENDİRME

Süleyman Beyoğlu, MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANI GİRESUNLU OSMAN AĞA Yayınlanmamış Belge ve Bilgilerle... Bengi Yayınları, İstanbul 2009, 399 s.

Osmanlı Devleti, 1876'da kısa süren bir Meşrutiyet tecrübesinden sonra, uzunca bir ara ve mücadelenin ardından 1908'de yeniden Meşrutiyete kavuşmuştur. Meşrutî idareye geçilmesi sürecini destekleyenlerin beklentileri, hürriyet ortamının oluşmasıyla birlikte devletin çöküşünün engelleneceği ve gücünü zamanla toplayacağıydı. Ancak Meşrutiyetin ilanı ile oluşan olumlu hava kısa sürede dağılmış ve devletten kopuşlar hızlanmıştır. Bütün bunlara ilaveten devlet, kendini uzun yıllar sürecektir bir savaş ortamının içerisinde buldu. Trablusgarp Savaşı ve ardından Balkan Savaşları faciası, onun daha olumsuz etkileri giderilmeden Birinci Dünya Savaşı'na girilmesi yavaş yavaş Osmanlı Devleti'nin sonunu hazırladı. Öyle ki, bu süreçte Türk Milleti Anadolu'daki varlığını kaybetme tehlikesiyle de yüzleşmek durumunda kaldı.

Varlığını kaybetme tehlikesiyle karşılaşan Türkler, özellikle Mondros Ateşkesi sonrası başlayan işgallerle durumun vahametini görmüş, buna karşı direniş ve varlığını koruma mücadelesini başlatmıştır. Bu mücadelesinde millet kendisine önderlik eden kahramanlarını da bulmuştur, "Kuvay-ı Milliye" ve onun değerli vatanseverleri.

Süleyman Beyoğlu'nun "Milli Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa" adlı eseri bu kahramanların Doğu Karadeniz'deki öncülerinden sayılan namıyla meşhur Topal Osman'ın ve onun Balkan Savaşları'ndan başlayan mücadele hayatının tarihidir.

Yazarın Topal Osman ile ilgili olan araştırmaları akademik seviyede 1990'lı yılların ortalarına kadar uzanır. "Milli Mücadele'de Giresun'un Yeri ve Önemi", "Belgelerle Osman Ağa", "Giresun'da Pontusçu Faaliyetler ve Osman Ağa" ve yine Osman Ağa'nın yayınladığı Gedikkaya gazetesi ile ilgili çalışmaları konu üzerindeki başlıca makale ve bildirileridir. Bu ve

benzeri araştırmalarla olgunlaştırdığı çalışmalarını Cumhurbaşkanlığı Arşivi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Cumhuriyet Arşivi, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi ve İngiltere Foreign Office Arşivi'nden elde ettiği belgelerle destekleyerek ve yine ilk defa Topal Osman'ın yakın adamlarından ve Giresun Müdafaa-yı Hukuk cemiyeti kurucularından Osman Fikret Topallı'nın notlarından, konu ile ilgili diğer çalışmalardan faydalanarak eserini ortaya koymuştur.

Yazar kitabına Topal Osman'ın ve hakkında ileri sürülen düşüncelerin bir değerlendirmesini yaparak başlamakta, ardından da araştırmasının gayesini ortaya koymaktadır. Kitapta başlıca dört bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde, Osman Ağa'nın hayatı ve ilk defa resmi olarak kendisi hakkındaki bilgilerin nerede ortaya çıktığına dair bilgi vererek başlar. Ardından Topal Osman Ağa'nın Birinci Dünya Savaşı'nda üzerine aldığı vazifeler, bulunduğu cephe ve yerler buralarda oynadığı roller üzerinde durulur.

İkinci bölümde 1919 yılında Giresun yaşananlar anlatılır. Osman Ağa'nın Kuva-yı Milliye teşkilâtını kuruşundan, Dizdarzâde Eşref Bey'in sağlık sebebiyle görevinden ayrılmasıyla belediye başkanı oluşundan söz edilir. Amerikan Yardım Teşkilâtı'nda görevli Madam Blance Norton'un Osman Ağa hakkında yazdıkları aktarılır. Yine pontuşçu faaliyetlerin Giresun ayağına değinilir. Beyoğlu'nun bu bölümde aydınlatmaya çalıştığı bir önemli hususta Osman Ağa'nın Havza'da Mustafa Kemal Paşa ile görüşüp görüşmediği konusudur. Bu olayın perde arkası dönemin tanıkları ve belgeleri vasıtasıyla irdelenir. Erzurum Kongresi, bu kongreye katılan Trabzon Vilayeti mebusları ve özellikle Giresun mebusları ile Osman Ağa'nın ilişkileri de bu bölümün konuları arasındadır.

Üçüncü bölümde ise Osman Ağa'nın başından geçen olaylar anlatılmaya devam edilir. Pontuşçu Rumların Osman Ağa'ya yönelik şikâyetleri ve amaçlarına ulaşmak için onu bertaraf etme girişimleri üzerinde durulmakta, buna İngiliz ve Fransız idarecilerinin verdiği destekler gözler önüne serilmektedir. Bu kitabında Sayın Beyoğlu, Osman Ağa hakkında özellikle Rumlar aracılığıyla verilen bilgilerin tutarsızlığını ortaya koyarak bu milli kahramanın üzerine oynanan oyunları açıklığa kavuşturmuştur. Zira Topal Osman Ağa bölgenin Pontuşçu yapılabilmesinin önündeki en büyük engellerden birisi olarak görülmüş ve gösterilmek istenmiştir. Bölümün devamında Osman Ağa'nın milis kuvvetlerinin silah ve teizatlarını hangi kaynak-

lardan sağladığı, nerelerde kullandığı vurgulanmaktadır. Mustafa Kemal Paşa'nın Osman Ağa hakkındaki düşünceleri arşiv belgeleriyle gözler önüne serilir, Ağa'nın ve gönüllü alayının Sakarya Savaşı'nda oynadıkları kritik önem ayrıntılarıyla okuyucuya aktarılır.

Dördüncü ve son bölümde 1922 olayları ve Osman Ağa'nın ölümüyle sonuçlanan olaylar dizisi üzerinde durulur. Kitabın en can alıcı konusu, bugün de tartışma konusu olmaya devam eden, Ali Şükrü Bey'in öldürülmesi ve bu hadisede Osman Ağa'nın sorumlu olup olmadığı meselesidir. Bu mesele bütün yönleri ve söylenenleriyle objektif bir değerlendirmeye tabi tutulur.

Sonuç bölümünde yazar, Topal Osman Ağa'nın halen güncel tartışmalar içinde aleyhte ve lehte gündemi işgal ettiğinden ve her tarihi şahsiyet hakkında, özellikle de Kuva-yı Milliye mensupları hakkında olumlu olumsuz tartışmaların gerçekleşmesinin kaçınılmazlığından doğru ve yerinde bir tespit olarak bahseder. Osman Ağa'nın Giresun'da bulunan anıt mezarı ve başına gelenler noktasında bizleri uyanık olmaya, tarihimize ve tarihi kişilerinimize sahip çıkmaya davet eder. Ekler kısmında ise çeşitli resmi yazışmalardan, bunların orijinal örneklerinden kitaba koyulmuştur. Fotoğraflar kısmı da eklenerek dönemin tarihi şahsiyet ve mekânları gösterilmiştir.

Osman Ağa gibi Milli Mücadele'de büyük hizmetleri olmuş şahsiyetler hakkında yapılması gereken daha fazla bilimsel araştırma ve belgelerin tarafsız bir anlatımla ortaya konması ve bunların tarihimize kazandırılmasıdır. Bunların yapılması Milli Mücadele'mizin anlamı ve önemini ve o uğurda yapılan fedakârlıkları daha iyi anlamamıza vesile olacaktır. Bu cümleden olmak üzere, Süleyman Beyoğlu'nun yaptığı bu değerli çalışmanın Osman Ağa'nın tarihteki yerini objektif bir biçimde sergilemesi ve bir boşluğu doldurması noktasında tarihe önemli bir ışık tuttuğunu söyleyebiliriz.

Volkan AKSOY*

---

* Okutman, KTÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü. TRABZON.